

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง กระบวนการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาโดยชุมชน: กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้บ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้บ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกรรมการศูนย์การเรียนรู้ คณะทำงานศูนย์เรียนรู้ และกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ และใช้การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ร่วมกับการพักอาศัยอยู่กับครอบครัวที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่พักชุมชนโฮมสเตย์ เพื่อช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและเชื่อถือได้

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาโดยชุมชนบ้านจำรุง เป็นการนำเสนอเรื่องราวและประสบการณ์ความสำเร็จของชุมชน ผ่านการใช้ความเป็นธรรมชาติ เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และอัตลักษณ์ของชุมชนที่มาจากวิถีชีวิต จารีตประเพณี ผู้นำชุมชนจึงใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในงานพัฒนาชุมชน พัฒนาคณะ และกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยคัดเลือกผู้เข้าร่วมให้บริการจากความสมัครใจ ความสนใจ และความชอบ ทั้งนี้ ได้จัดเตรียมคนและสถานที่เพื่อรองรับการศึกษาดูงาน สร้างโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าของบ้านกับนักท่องเที่ยว จัดเตรียมความพร้อมด้านการอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการดูแลความปลอดภัย โดยกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา แบ่งเป็นการติดต่อประสานงานเบื้องต้น การฟังบรรยาย การสัมผัสพื้นที่กิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม และการพักค้างที่พักรับรองโฮมสเตย์ในชุมชน ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาโดยชุมชน เน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งยังช่วยเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้คณะทำงานได้สะสมประสบการณ์ บทเรียนจากการทำงานพัฒนาที่หลากหลาย ตลอดจนถ่ายทอดและนำเสนอประสบการณ์ด้านการพัฒนาเผยแพร่สู่ภายนอกด้วย

การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรประกาศศูนย์การเรียนรู้บ้านจำรุงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับจังหวัด เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านการพัฒนาชุมชน และจัดเป็นหลักสูตรเสนอต่อโรงเรียนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง รวมถึงสนับสนุนในการสร้างต้นแบบงานพัฒนาที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้มีทุกอำเภอ เพื่อขยายผลการเรียนรู้สู่ชุมชนอื่น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาโดยชุมชน และการสร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มกิจกรรมของชุมชน การรวมคนให้มีส่วนร่วม

งานพัฒนา เพื่อให้ทราบเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการทำงานที่เข้มแข็ง การทำงานในลักษณะของ
เครือข่ายงานพัฒนา และควรมีการสรุปบทเรียนของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้เป็นเครื่องมือใน
การพัฒนาชุมชนเป็นเอกสารหรือสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ ประทับกับชุมชนควรมีการจัดการในเรื่อง
ช่วงเวลาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวเพื่อความสะดวกในการรับนักท่องเที่ยว การวางแผน
จัดการสำรองพื้นที่และการบรรยายของวิทยากร การจัดระบบการบริหารการเงินที่มีความชัดเจน
และจัดทำให้เป็นปัจจุบัน การจัดทำแนวทางหรือคู่มือการเรียนรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อ
การศึกษาโดยชุมชน และจัดทำสื่อบรรยายสรุปให้ภาพของกิจกรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเห็น
กระบวนการและเห็นภาพกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรม และทำให้การบรรยายกระชับขึ้น